

Makalenin geliş tarihi: 28.10.2020

1. Hakem rapor tarihi: 17.11.2020

2. Hakem rapor tarihi: 24.11.2020

3. Hakem rapor tarihi: 12.12.2020

Kabul tarihi: 20.12.2020

SANAT EĞİTİMİNDE MOBİL TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ VE MOTİVASYONLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ (*) (Araştırma Makalesi)

Selma TAŞKESEN (**)

Öz

Eğitimin her alanında faydalanılan teknolojinin atölye dersleri için de kullanımı mümkündür. Bu doğrultuda araştırmada resim-ış eğitiminde öğrenim gören öğrencilerin mobil teknolojik araçların (akıllı telefon, tablet bilgisayar, notebook vb.) atölye dersleri için kullanılması hakkındaki görüş ve önerilerinin ortaya çıkarılması ve görüşler doğrultusunda mobil cihazların daha verimli kullanılabilmesi için olanaklar sağlanması hedeflenmektedir. Çalışma, 2019-2020 eğitim yılı güz döneminde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş öğretmenliğinde eğitim alan her sınıf seviyesinde 45 öğrencinin gönüllü katılımları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile desenlenen çalışmada veriler uzman görüşü ile oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formuyla toplanan nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Görüşmeler doğrultusunda çıkan sonuçların atölye dersleri için mobil cihaz kullanımının gerekli olduğu, bilgiye daha hızlı ulaşma, görsellere bakma, eskiz oluşturma, değişik programları (photoshop, pixelart, picsart vb.) etkin kullanabilme gibi avantajlarının bulunduğunu göstermiştir. Mobil cihazların atölye derslerinde kullanımı esnasında yaşanan sıkıntı ve sınırlılıklar olarak; özellikle öğrencilerin görsel araştırması yaparken cihazın şarjının çabuk bitmesi ve İnternet erişim problemleri olduğu ortaya çıkarılmıştır. Motivasyon açısından bakıldığında ise mobil cihazların hızlı ve ulaşılabilir olmasının öğrencilerin motivasyonunu olumlu etkilediği ancak zaman zaman dikkat dağınıklığı gibi olumsuzluklara da neden olduğu tespit edilmiştir.

*) Bu Çalışmanın bir kısmı Ahmet Yakupoğlu Anısına 3. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**) Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: selma.taskesen@erzincan.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9072-8411>

Genel olarak eğitimin her alanında olduğu gibi sanat eğitiminde de mobil cihazların eğitim ve öğretime olumlu katkısı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, teknoloji, mobil teknoloji, atölye dersleri, motivasyon

Investigation of the Student Opinions Related to Mobile Technology Use in Art Education and its Effect on Their Motivations

Abstract

It is possible to apply technology, which is used in every field of education, in workshop courses. Accordingly, it is aimed to elicit the opinions and suggestions of the students who are educated in art teaching about the use of mobile technological devices (smartphone, tablet computer, notebook, etc.) for workshop courses, and to provide opportunities for more efficient and effective use of mobile devices in line with their opinions in the study. The study was carried out with voluntary participation of 45 students- from each class level- at the Department of Arts and Crafts in the Faculty of Education in Erzincan Binali Yıldırım University in the fall term of 2019-2020 academic year. In the study, which was designed with the qualitative research method, the data were collected with the semi-structured interview form created according to expert opinion. Descriptive analysis was employed in the analysis of the qualitative data collected with the interview form. The results reached with the interviews suggest that it is necessary to use a mobile device for workshop courses, that it has advantages such as accessing information faster, looking at images, creating sketches, using different programs (Photoshop, pixelart, picsart, etc.) effectively., It was found that the students especially stated the device charge and internet access problems during the visual search as the difficulties and limitations that may occur in the use of mobile devices. As it is considered in terms of motivation, it was determined that being fast and accessible positively affects student motivation, but students also experience negativities such as distraction from time to time In general, it was found that mobile devices contribute positively to education and training in art education as in every field of education.

Keywords: Art Education, Technology, Mobile Technology, Workshop Courses, Motivation.

1. Giriş

İlk çağdan itibaren insan, hayatını kolaylaştırıcı gelişmelere odaklanmış ve bu gelişmeleri yaşamına entegre etmeye çalışmıştır. Tüm bu gelişmeler süreç içerisinde eğitimi de etkileyip daha kolay ve ulaşılabilir kılmıştır. Kâğıdın ve matbaanın icadı ile insanoğlu hem bilgiyi saklar hem de çoğaltır hâle gelmiştir. Teknolojik gelişmeler dâhilinde radyo, televizyon gibi sistemler geliştirilmiş ve bu olanaklar da çok geçmeden eğitim sisteminin içinde yerini almıştır. İcat edilen her yenilik bilimsel gelişmenin artmasına diğer taraftan eski öğretim materyal ve sistemlerine yenilik getirmesine zemin hazırlamıştır.

Teknolojideki değişim, eğitim-öğretim faaliyetlerini de etkisi altına almıştır. Sınıflarda bilgisayar, tepegöz ve projeksiyon olması, akıllı tahtaların derslerde kullanılması bunlardan bazılarıdır.

Günümüzde teknolojik gelişmeler eğitim ile bir bütünlük oluşturmuştur. Bu konuda araştırmaları olan; Hoic, Mornar ve Boticki, (2009) Yüzyıllardır kâğıdın ve matbaanın icadı gibi her yenilikten sonra değişim geçiren eğitim, internet ve iletişim teknolojilerinin etkisi altında yeni bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu dönüşüm ile beraber yeniden tanımlanan eğitimci rolünün yanı sıra, öğrenme kavramının da öğreten merkezli den öğrenen merkezliye doğru bir değişim yaşadığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla günümüzde insan ve içinde bulunduğu toplum yaşamını bilgisayar ve İnternet ile biçimlendirmektedir. Bu bağlamda; “21. yüzyılı şekillendiren bu değişimlerin temel olarak iki boyutta gerçekleştiği söylenebilir. Bunlardan ilki, her geçen gün gelişen ve değişen teknolojiyi içeren boyuttur. Diğer boyut ise bu değişen ve gelişen teknolojiyi kullanan ve üreten insan ve örgütlerin değişimini ifade etmektedir” (Ünal, 2012, s.298).

Genellikle eğitimin her alanında kullanılan internet destekli eğitim teknolojileri hem bilgiye erişimde hem de teknolojik cihazların etkin kullanılması açısından gelişime katkıda bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili Kayabaşı (2005)’nın belirttiği gibi, “Günümüzde öğretim alanındaki sorunların çözümünde karşılaşılan zorlukları aşmada geleneksel yaklaşımların yetersiz kaldığı düşünüldüğünde; bu sorunları aşmada en etkili yaklaşımlardan biri olan bilgi teknolojilerinin sağladığı olanaklardan yararlanmak kaçınılmaz olmaktadır” (Kayabaşı, 2005, s.152). Teknolojik araçların sunduğu kolaylık ve geniş imkân sağlayan özellikleri bakımından eğitim ve öğretim süreçlerine entegrasyonu kaçınılmaz olmuş ve her alanda sıklıkla tercih edilmeye başlanmıştır. Mobil cihazlar ise öncelikle öğrencilerin bilgiye kolay ulaşılabilmesi ve her an her yerde taşınabilirlik gibi avantajlarının yanı sıra hem öğrenme ortamında hem de öğrenme ortamı dışında, araştırma ve uygulama yapabilmesi açısından büyük olanaklar sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında teknolojinin sanat eğitimine de katkı sağlayacak temel faktörlerden biri olduğu ve eğitimin her alanında faydalanılan mobil teknolojinin atölye dersleri için de kullanımının mümkün olduğu söylenebilir.

Günümüzde etkin bir rol oynayan, bilgi çağının en önemli getirilerinden biri olan bilgisayarlar, birçok alanda olduğu gibi sanat eğitiminin de vazgeçilmez bir parçası durumundadır. Bilgisayar teknolojisi bir tasarımın işlevsel hale dönüşmesinde ilginç olasılıklar yaratır, daha etkili daha hızlı tasarımlar yapılmasına olanak sağlar (Bölükoğlu, 2002, s.9).

Eğitimin her alanında olduğu gibi sanat eğitiminde de birçok avantajı bulunan ve bu sebeple öğrencilerin araştırma ve uygulama aşamasında sıklıkla tercih ettikleri mobil cihazların atölye derslerini daha verimli hale getireceği ön görülmektedir. Bu bağlamda Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin atölye derslerinde teknolojinin olanaklarından etkili bir biçimde faydalanılması gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak,

bu alanlar için teknoloji destekli öğrenme ortamlarının oluşturulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde çalışma ile benzer nitelikte araştırmalar olduğu görülmüştür. Bunlardan teknolojinin akademik başarıya etkisini inceleyen çalışmalar olarak; (Polat, 2010; Tepecik ve Zor, 2014; Taşkesen ve Yılmaz, 2018) örnek olarak gösterilebilir. Diğer taraftan Meriçelli ve Uluç (2016) tarafından hazırlanmış olan Web ve mobil destekli eğitimin öğrencilerin motivasyon ve başarılarına etkisini inceleyen araştırmanın yanı sıra teknolojik araçların eğitimde kullanılması ile ilgili görüşlerin değerlendirildiği çalışmalar olarak (Aydemir, Küçük ve Karaman, 2012; Ağca ve Bağcı, 2013) gösterilebilir. Ayrıca eğitimde teknolojinin imkânlarına değinilen çalışmalar olarak (Zor ve Tepecik, 2015; Ünal, 2016) bu çalışmalar mevcuttur. Araştırmanın diğer araştırmalar ile beraber alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada resim-iş eğitiminde öğrenim gören öğrencilerin mobil teknolojik araçların (akıllı telefon, tablet bilgisayar, notebook vb.) atölye dersleri için kullanılması hakkındaki görüş ve önerilerinin ortaya çıkarılması ve görüşler doğrultusunda mobil cihazların daha verimli kullanılabilmesi amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin atölye derslerinde mobil cihaz kullanımına bakış açıları nasıldır?
2. Resim-İş Eğitimi öğrencileri atölye derslerinde niçin mobil cihaz kullanmaktadır?
3. Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin atölye derslerinde mobil cihaz kullanım sıklıkları nedir?
4. Resim-İş Eğitimi öğrencilerine atölye derslerinde mobil cihazların sağladığı avantajlar nelerdir?
5. Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin atölye derslerinde mobil cihaz kullanırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
6. Resim-İş Eğitimi öğrencileri atölye derslerinde daha çok hangi amaçla mobil cihaz kullanmaktadır?
7. Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin atölye derslerinde mobil araç kullanımı motivasyonlarını nasıl etkilemektedir?

2. Yöntem

Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin mobil teknolojik araçların (akıllı telefon, tablet bilgisayar, notebook vb.) atölye dersleri için kullanılması hakkındaki görüş ve önerilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Nitel veri analizi, araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri (pattern) ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir (Bogdan ve Biklen, 1992). Verilerin analizinde de betimsel analizden faydalanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma 2019-2020 eğitim yılı güz döneminde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği'nde eğitim alan her sınıf seviyesinde 45 öğrencinin gönüllü katılımları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nitel verilerinin toplanması için oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması aşamasında öğrencilerden, atölye derslerinde mobil cihaz kullanımına yönelik bir yazı yazmaları istenmiştir. Toplanan yazılar değerlendirilerek anahtar kelimeler çıkarılmış ve bu kelimelerden yola çıkarak soru havuzu oluşturulmuştur. Sorulara, uzman görüşü alınarak son şekli verilmiş ve son şekline gelen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile nitel veriler toplanmıştır. Nitel veri, belirli amaçlar doğrultusunda, doğal ortamda, gözlem ve görüşme gibi çeşitli teknikler yoluyla elde edilen ve kişilerin olaylara ilişkin algı ve düşüncelerini içeren her türlü bilgidir (Leech ve Onwuegbuzie, 2007).

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin incelenmesinde nitel veri analizinden faydalanılmış, Görüşme formuyla toplanan nitel verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Çalışmanın verileri analiz edilirken çalışmaya uygun olarak bir çerçeve oluşturulmuş ve çerçeveye uygun olarak veriler kategorilere ayrılarak, temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Belirlenen temalara göre bulgular tanımlanarak, yorumlanmıştır. Araştırmada yer alan bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.4. Araştırmanın Etiği

Araştırma yapılırken öğrencilerin gönüllülüğü esas alınmış, kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Öğrencilerin hiçbir şekilde zarar görmemeleri için tüm önlemler alınmıştır. Araştırma raporunu oluştururken ise objektif ve nesnel davranılmıştır. Bu çalışmanın verileri 2019 yılı güz döneminde toplandığı için etik izni bulunmamaktadır.

3. Bulgular

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımı ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular;

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin atölye dersleri kapsamında mobil teknoloji kullanımı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla “*Sanat Eğitiminde Mobil Teknoloji Kullanımına*

“İlişkin Görüş Belirleme Formu” olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve öğretmen adaylarına 7 soru yöneltilerek elde edilen veriler analiz edilmiş, tablolar halinde sunulmuştur.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde mobil cihaz kullanımına bakış açınız nasıldır?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin “Atölye Derslerinde Mobil Cihaz Kullanımına Bakış Açınız Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Olumlu	Faydalı ve katkı sağlıyor.	22	48,8
	Daha fazla görsel örneklerine ulaşabiliyoruz	10	22.2
	Araştırma yapma imkânı sunuyor.	5	11.1
	Farklı eskiz ve çalışmalar yapabiliyoruz.	4	8.8
Olumsuz	Atölye derslerinde verimli kullanılmıyor	2	4.4
	Yaratıcılığımızı ve el becerimizi sınırlandırabilir.	2	4.4
Toplam		45	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımına olumlu baktıkları görülmüştür. Bu doğrultuda 45 katılımcıdan 22 (%48.8) kişi “Faydalı ve katkı sağlıyor.”, 10 (%22.2) kişi “Daha fazla görsel örneklerine ulaşabiliyoruz.”, 5 (%11.1) kişi “Araştırma imkanı sunuyor.” ve 4 (%8.8) kişi de “Farklı eskiz ve çalışmalar yapabiliyoruz.” cevaplarını vermişlerdir. Katılımcılar arasında atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımına yönelik olumsuz görüşe sahip öğrencilerden 2 (%4.4) kişi “Atölye derslerinde verimli kullanılmıyor, sıkıntıları var.”, 2 (%4.4) diğer katılımcı ise “Yaratıcılığı ve el becerimizi sınırlandırabilir.” cevaplarını vermişlerdir.

Öğrenciler mobil teknoloji ile ilgili cevapları şu şekildedir:

Öğrenci 3: *Atölye derslerinde yaptığımız çalışmalar görsel içerikli olduğu için mobil cihaz kullanarak daha fazla görsel örneklere ulaşabiliyoruz, daha fazla çeşitli içeriklerden yararlanıyoruz, bu sayede de daha farklı çalışmalar ortaya çıkarabiliyoruz. Zamanından tasarruf ederek birden fazla eser üretebiliyoruz.*

Öğrenci 7: *Atölye derslerinde teknolojiyi kullanmak önemlidir ancak hazır bir şekilde bulduğumuz materyaller hayal gücümüzü el becerimizi sınırlandırabilir.*

Öğrenci 13: *Bence gerek ders esnasında gerekse dersten sonra görsel acıdan bilinçlenmek açısından çok gereklidir.*

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımına olumlu baktıkları tespit edilmiştir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde mobil cihaz kullanım sıklığınız nedir?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin “Atölye Derslerinde Mobil Cihaz Kullanım Sıklığınız Nedir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Çoğunlukla	Sürekli kullanıyorum	20	44,4
	Her ihtiyaç duyduğumda kullanıyorum	15	33,3
	Ara sıra kullanıyorum	8	17,7
Hiç	İhtiyaç duymuyorum	1	2,2
	İnternet ve uygun mobil cihazım yok	1	2,2
Toplam		45	100

Tablo 2 incelendiğinde 45 katılımcıdan 43 kişi atölye derslerinde mobil teknolojiden mümkün olduğunca faydalandıklarını ileri sürmüşlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, 45 katılımcıdan 20 (%44,4) kişi “Sürekli kullanıyorum.”, 15 (%33,3) kişi “Her ihtiyaç duyduğumda kullanıyorum.” cevabını verirken, 8 (%17,7) kişi ise “Ara sıra kullanıyorum.” demiştir. Katılımcılardan 1 (%2,2) kişi “Uygulama dersi olduğu için ihtiyaç duymuyorum.” derken, 1 (%2,2) kişi ise “Mobil cihazım ve internet bağlantım olmadığı için kullanmıyorum.” cevabını vermiştir.

Resim-İş eğitimi öğrencilerinin cevaplarından bazıları şu şekildedir:

Öğrenci 2: *Hemen her derste mutlaka kullanıyoruz. Bazen konu ile ilgili çalışmalar için kullanmasak da müzik dinleyip daha iyi motive olmak için kullanıyoruz.*

Öğrenci 3: *Çok kullanmasam da bir akım ile ilgili araştırma yapmam veya fikir almam gereken bir şey varsa kullanıyorum.*

Öğrenci 6: *Sık sık kullanırım çünkü internet üzerindeki resim ve fotoğraflardan çok etkilenirim.*

Öğrenci 7: *Birçok bilgiye ulaşabildiğim için mobil cihazları her an kullanıyorum.*

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde büyük çoğunluğunun atölye derslerinde çeşitli amaçlar için mobil teknolojiden faydalandıkları görülmüştür.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde niçin mobil cihaz kullanıyorsunuz?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin “Atölye Derslerinde Niçin Mobil Cihaz Kullanıyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Katkı sağladığı için	Araştırma yapmak için	26	57.7
	Bir konu üzerinde çalışma yapmak için	8	17.7
	Fotoğraflama siteye aktarım	4	8,8
	Pratik ve kolay	4	8.8
	Bilgiyi pekiştirmek için	3	6.6
Toplam		45	100

Tablo 3 incelendiğinde 45 katılımcının tamamının vermiş olduğu genel cevap mobil cihazların atölye derslerinde katkı sağladığı yönündedir. Buna göre katılımcılardan 26 (%57.7) kişi “Araştırma yapmak.”, 8 (17.7) katılımcı “Bir konu üzerinde çalışma yapmak.” 4 (%8.8) kişi “Çalışmaları fotoğraflayıp siteye aktarmak.”, 4 (8.8) katılımcı “Pratik ve kolay olduğu.” için derken, 3 (%6.6) katılımcı da “Derste edindikleri bilgiyi pekiştirmek.” amacıyla atölye derslerinde mobil teknoloji kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin cevaplarından bazıları şu şekildedir:

Öğrenci 2: Konu ile ilgili araştırma yapmak, görsel ve işitsel öğelerden yararlanmak için ve yaptığımız çalışmaları fotoğraflamak için kullanıyoruz.

Öğrenci 4: Bilginin üzerine bilgi katabilmek için ya da derste edindiğin bilgiyi pekiştirmek için.

Öğrenci 7: Çok fazla bilgiye, görsele ulaşabiliyorum gidip göremeyeceğim, gidip öğrenemeyeceğim birçok görseli, bilgiyi ayağıma getiriyor

Öğrenci 10: Daha farklı fikir, sahibi olmak daha önce yapılmış çalışmalardan faydalanmak için.

Öğrenci 11: Bana çok katkısı olduğunu düşündüğüm ve işimi kolaylaştırdığı için.

Öğrenci 22: Araştırmamız gereken konular oluyor örnek olarak bakmamız gereken çalışmalar da olduğu için sürekli kullanma ihtiyacımız oluyor.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun araştırma yapmak için mobil cihazlardan faydalandıkları görülmüştür.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde mobil cihazların size sağladığı avantajlar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin “Atölye Derslerinde Mobil Cihazların Size Sağladığı Avantajlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Avantajlar	Her bilgiye ulaşabilme imkânı sunuyor	24	53.3
	Programlardan faydalanma	12	26.6
	Eskiz hazırlama	4	8.8
Dezavantajlar	Hiçbir avantaj sağlamıyor	1	2.2
	Zaman kaybı	1	2.2
	Bir fikrim yok	3	6.6
Toplam		45	100

Tablo 4 incelendiğinde 45 resim-iş eğitimi öğrencisinden 38’i atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımının avantajları olduğunu ifade etmişlerdir. 7 katılımcı ise avantajı yok diye cevap vermiştir. Buna göre; 24 (%53.3) kişi “Her bilgiye ulaşabilme imkânı sunduğu için avantajlıdır.” demiştir. Katılımcılardan 12 (%26.6) kişi “Mobil teknoloji sayesinde programlardan (picxsart, photoshop vb.) faydalanabiliyorum.”, 4 (%8.8) kişi “Daha hızlı ve pratik bir biçimde eskiz hazırlayabiliyorum.” demiştir. Olumsuz düşünceye sahip katılımcılardan 1 (2.2) kişi “Hiçbir avantajı yok.”, 1 (2.2) başka katılımcı da “Zaman kaybı.” olarak ifade etmiştir. Katılımcılardan 3 (6.6) kişi ise “Fikrim yok.” demiştir.

Resim-İş eğitimi öğrencilerinin cevapları şu şekildedir:

Öğrenci 2: Bir çalışmayı manuel yaparken daha fazla uğraşyoruz daha maliyetli oluyor ve çok fazla zaman harcamış oluyoruz. Kısa zamanda birden fazla eser üretebiliyoruz.

Öğrenci 3: Çizim yaparken bazen fotoğraflara bakmam gerekiyor ve ya renk araştırması yapıyorum avantaj sağlıyor.

Öğrenci 7: Mobil cihazlardan, görsellere ve videolara ulaşabiliyorum. Slayt hazırlarken ve resim yansıtırken kullanabiliyorum, Ayrıca fotoğraf düzenlemek için de programların katkısı oldukça fazla.

Öğrenci 11: Birden çok kaynaktan yararlanıp daha geniş düşünmemi sağlıyor.

Öğrenci 14: Çok avantaj sağlıyor her şeye erişebilme imkânı sunuyor.

Öğrenci 19: Ulaşmak istediğimiz bilgiye daha hızlı ulaşabilme avantajımız var.

Öğrenci 22: Zamandan tasarruf ediyoruz bilgilere çok hızlı erişim sağlıyoruz, hocalarımıza sürekli etkileşim halinde olmamızı sağlıyor onlara rahatlıkla danışabiliyoruz bir de kişinin kendini yönetmesini sağladığını düşünüyorum.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcıların küçük bir kısmı avantajı olmadığını düşünürken, çoğunluğun atölye derslerinde mobil teknolojinin onlara pek çok avantajı olduğunu ifade etmişlerdir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde mobil cihaz kullanırken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının “Atölye Derslerinde Mobil Cihaz Kullanırken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Karşılaşılan Sorunlar	İnternet erişimi, Şarj bitmesi	16	35.5
	Erişim problemi	8	17.7
	Hayal gücümü sınırlandırıyor	7	15.5
	Program kullanırken	4	8.8
	Sorunla karşılaşmadım	10	22.2
	Toplam	45	100

Tablo 5 incelendiğinde 45 katılımcıdan 35’inin mobil cihazları kullanırken sorun yaşadığı, 10 katılımcının ise sorun yaşamadığı saptanmıştır. Buna göre katılımcılardan 16 (%35.5) kişi “İnternet erişimi ve şarj bitmesi.” ile ilgili sorunlardan söz etmiş, 8 (%17.7) kişi “Bilgiye erişim problemi.”, 7 (%15.5) kişi “Hayal gücümü sınırlandırıyor.” olarak ifade etmiş, 4 (%8.8) kişi “Tasarım programlarından verim alınmıyor.” demiştir. Diğer 10 (%22.2) kişi ise “Sorunla karşılaşmadım.” demiştir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin cevapları şu şekildedir:

Öğrenci 2: Yeni bir program kullanırken uygulama kısmında bazen problem yaşayabiliyoruz.

Öğrenci 5: Bazen aramak istediğim sonuca ulaşamıyorum, erişim problemi yaşıyoruz.

Öğrenci 9: İnternet sorunu ara sıra oluyor onun dışında bir sorun yok.

Öğrenci 20: Şarj bitmesi ve internet çekmemesi dışında bir sorunum olmadı.

Öğrenci 22: Bazen istediğimiz bilgilere ulaşamıyoruz veya yanlış bilgilere bakıp onları doğruymuş gibi öğreniyoruz.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanırken problem yaşadıkları tespit edilmiştir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde daha çok hangi amaçla mobil cihaz kullanıyorsunuz?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin “Atölye Derslerinde Daha Çok Hangi Amaçla Mobil Cihaz Kullanıyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tem	Frekans	Yüzde %
Amaç	Araştırma yapmak, örnek bakmak	24	53.3
	Programlardan faydalanma	8	17.7
	Belgeleme, görsel çekme ve görsel kullanma	7	15.5
	Kendimi geliştirmek ve zaman kazanmak için	6	13.3
Toplam		45	100

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların 45’inin de mobil cihazlardan yaralandıkları görülmüştür. Buna göre; katılımcılardan 24 (%53.3) kişi “Araştırma yapmak ve örnek çalışmalara bakmak.”, 8 (%17.7) kişi “Tasarım programlarını kullanmak.”, 7 (%15.5) kişi “Çalışmaları belgeleme, görsel çekme ve görselleri kullanmak.”, 6 (%13.3) kişi de “Kendimi geliştirmek ve zaman kazanmak.” amaçları ile mobil teknolojiden faydalandıklarını ifade etmişlerdir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin cevapları şu şekildedir:

Öğrenci 2: Araştırma yapmak ve örnek çalışmalara bakmak için kullanıyoruz.

Öğrenci 4: Araştırma, belgeleme, görsel çekme ve görsel kullanma.

Öğrenci 7: Her türlü görsele bilgiye ulaşmak, işimi kolaylaştırmak ve zaman kazanmak amacı ile.

Öğrenci 11: Kendimi geliştirmek ve zaman kazanmak için.

Öğrenci 22: Bilgi edinmek, örnek çalışmalara bakmak, ünlü ressamların çalışmalarını incelemek amacıyla kullanıyorum.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknolojiyi aktif olarak kullandıkları görülmektedir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerine yöneltilen “Atölye derslerinde mobil araç kullanımı motivasyonunuzu nasıl etkiliyor, açıklar mısınız?” sorusuna ilişkin görüşlerin frekans ve yüzdeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının “Atölye Derslerinde Mobil Araç Kullanımı Motivasyonunuzu Nasıl Etkiliyor? Açıklar mısınız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Tema (Bakış açısı)	Alt Tema	Frekans	Yüzde %
Olumlu	Çalışmaları daha kısa sürede yapıyoruz	10	22.2
	Aradığımız her şeye kolaylıkla ulaşabiliyoruz	9	20
	Daha iyi çalışmalar yapabiliyoruz.	9	20
	Bazı uygulamalar tam istediğim gibi	3	6.6
Olumsuz	Mobil araçların fayda sağlayamadığı yerde	7	15.5
	Çalışırken mesaj ya da sosyal medya bildirimini	2	4.4
	Dikkatim dağılabiliyor	2	4.4
Bilmiyorum	Motivasyonumu etkileyemez	2	4.4
	Motivasyonumu bir mobil cihaza hiç bağlamadım	1	2.2
Toplam		45	100

Tablo 7 incelendiğinde 45 katılımcıdan 25’i atölye derslerinde mobil cihaz kullanımının onların motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Diğer 11 katılımcı da mobil cihazların motivasyonlarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Diğer 3 katılımcı ise mobil cihazlar ile motivasyonları arasında ilişki kurmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre; katılımcılardan 10 (%22.2) kişi “Çalışmaları daha kısa sürede bitiriyoruz.”, 9 (%20) kişi “Aradığımız her şeye kolaylıkla ulaşabiliyoruz.”, 9 (%20) kişi “Daha iyi çalışmalar yapabiliyoruz.”, 3 (%6.6) kişi de “Bazı uygulamalar tam istediğim gibi.” olduğu için motivasyonumuz olumlu etkileniyor.” cevaplarını vermişlerdir. Diğer taraftan olumsuz yanıt veren 7 (%15.5) kişi “Mobil araçların fayda sağlayamadığı yerde.”, 2 (%4.4) “Çalışırken mesaj ya da sosyal medya bildirimini geldiğinde.”, 2 (%4.4) “Dikkatim dağılabiliyor.” Cevaplarını vermişlerdir. Bilmiyorum cevabını verenlerden 2 (%4.4) kişi “Motivasyonumu etkileyemez.” 1 (%2.2) kişi de “Motivasyonumu bir mobil cihaza hiç bağlamadım.” diye ifade etmişlerdir.

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin cevapları şu şekildedir:

Öğrenci 2: Daha kısa sürede çalışmalar yaptığımız için sıkılmadan zevkle yapıyoruz aradığımız her şeye kolaylıkla ulaşabiliyoruz, görsel ve işitsel içeriklerden yararlanarak daha iyi çalışmalar yapabiliyoruz.

Öğrenci 7: İsimin hızlanması motivasyonumu yükseltiyor istediğim bir şeye kolay ulaşmak hızlandırıyor ancak mobil araçların fayda sağlayamadığı yerde motivasyonum düşebiliyor.

Öğrenci 22: Motivasyonumu yükseltiyor çünkü bilmediğim bir şey hakkında bilgi edinmek öğrenmek ve başarılı olmak beni mutlu ediyor.

Öğrenci 19: Açıkçası mobil cihazlardaki bazı uygulamalar tam istediğim gibi bilgi verince mutlu oluyorum

Resim-iş eğitimi öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımının onların motivasyonunu olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

4. Tartışma ve sonuç

Araştırmanın birinci bulgusunda sanat eğitiminde mobil teknoloji kullanımına yönelik Resim-iş eğitimi öğrencilerinin bakış açılarının tespit edilmeye çalışıldığı sorudan alınan cevaplara göre; çok fazla avantaj sağladığı ve faydalı olduğunu düşündükleri için mobil teknolojinin sanat eğitiminde kullanılmasına olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Ağca ve Bağcı (2013) tarafından çalışılan “*Eğitimde Mobil Araçların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri*” adlı çalışmada; mobil öğrenme materyalinin görüntülenmesinde, mobil araçların internete bağlanma ve çoklu ortam kaynaklarına erişim ve görüntüleme gibi özelliklerin sınıf içinde uygulanabilir olması bakımından olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. Aydemir, Küçük ve Karaman (2012) tarafından hazırlanan, “*Uzaktan Eğitimde Tablet Bilgisayar Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşleri*” nin incelendiği çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde tablet bilgisayar kullanımına yönelik görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu belirlenmiştir. Polat (2010) tarafından çalışılan “*Temel Tasarım Eğitimi Dersinde Web Destekli Renk Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi*” adlı çalışmada öğrencilerin web destekli öğretim yöntemine karşı görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların mevcut araştırmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bulgusunda, atölye derslerinde mobil cihaz kullanım sıklığı ile ilgili sorudan alınan cevaplardan öğrencilerin büyük çoğunluğunun, atölye derslerinde çeşitli amaçlar için gerektiği kadar mobil teknoloji den faydalandıkları görülmüştür.

Çalışmanın bir diğer bulgusunda öğretmen adaylarının atölye derslerinde niçin mobil cihaz kullandıklarının tespit edilmeye çalışıldığı sorusundan alınan cevaplar doğrultusunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersin içeriğine uygun araştırma yapmak veya bir konu üzerinde çalışmak için mobil cihazdan faydalandıkları görülmüştür. Aydemir, Küçük ve Karaman (2012)’ nin çalışmasında öğrencilerin tablet bilgisayarları, kitap okuma, eğlence, iletişim ve sanal sınıf derslerine katılma gibi amaçlarla kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitim ders dokümanlarını okumak için tablet bilgisayarlardan faydalandıkları, ancak öğrencilerin ders dokümanlarını okumak için tablet bilgisayarlara yoğun olarak kullanmadıkları tespit edilmiştir. Zor ve Tepecik (2015) “*Sanat Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar ve Teknoloji Kullanımı*” adlı çalışmalarının sonucunda, yapılan araştırmaların web tabanlı ve bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinin öğrenmenin gerçekleşmesinde yeni olanaklar sağladığı yönündedir.

Araştırmanın dördüncü bulgusunda; katılımcıların küçük bir kısmı atölye derslerinde mobil teknoloji kullanımının avantajı olmadığını düşünürken, çoğunluğun atölye dersle-

rinde mobil teknolojinin onlara pek çok olumlu avantajı olduğu görülmüştür. Tepecik ve Zor (2014) tarafından çalışılan benzer bir çalışmada “*Web Tabanlı Bilgisayar Destekli Öğretimin Sanat Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkileri*” nin incelendiği çalışma sonucunda deney grubunun son test puanlarının kontrol grubunun son test puanlarına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ağca ve Bağcı (2013)’ın çalışmasından çıkan sonuçlarda ders içi aktivitelerde kullanılan mobil araçların, taşınabilirlik, erişilebilirlik ve bağlanılabilirlik gibi avantajlar sağladığı tespit edilmiştir. Polat (2010) çalışmasının sonuçlarına göre deney grubunda uygulanan web destekli öğretim etkinlikleri, geleneksel uygulamalara göre, öğrencilerin başarılarını artırmıştır. Diğer araştırmaların bulguları ile bu çalışmanın bulgusunun örtüştüğü ve mobil araçların eğitimde avantajlı olduğu görülmüştür. Taşkesen ve Yılmaz tarafından çalışılan “*3d Modelleme Programları Ve Figür İmajlarının Desen Dersi Başarılarına Etkisi*” adlı araştırmanın sonucunda, bilgisayar destekli öğretim kapsamında 3D modelleri ile yapılan öğretimin akademik başarı, uzamsal ve görsel düşünme üzerinde etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Benzer araştırmalardan olan Ünalın (2016) tarafından hazırlanan “*Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde İnternet Destekli Öğrenme Ortamlarının Oluşturulması*” adlı deney ve kontrol gruplu olarak yürütülen çalışmadaki uygulamanın yararlı olduğunu ifade eden öğrenciler, hem ders içeriği hem de piyasanın kendilerinden beklediği bilgi ve becerilere uygun olması, zamandan tasarruf sağlaması ve çağın teknoloji kullanımı gerekliliklerine uygun olması gibi avantajları olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçların mevcut araştırma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda; katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanırken erişim problemi, internet ve şarjın bitmesi ve uygulamalar ile ilgili problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Benzer araştırmalardan olan Ağca ve Bağcı (2013)’ün çalışmasında, bazı mobil araçların yavaş çalışması ve ara sıra kablolu ağa bağlanamama gibi sorunların öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Aydemir, Küçük ve Karaman (2012)’in çalışmasında tablet bilgisayarların çalışma esnekliği ve kolaylığı açısından katkıları öne çıkmıştır. Bu sonuçların mevcut araştırma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Çalışmanın bir başka bulgusunda; katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknolojiyi aktif olarak dersin amacına uygun olarak kullandıkları görülmektedir. Dersin içeriğine uygun olarak hem teorik hem de uygulamalı derslerde verimli olarak kullanıldığının tespit edildiği mevcut araştırma ile benzerlik gösteren Meriçelli ve Uluyol (2016) tarafından çalışılmış olan “*Web ve Mobil Destekli Harmanlanmış Öğrenme Ortamları*” ile ilgili benzer araştırmadan çıkan sonuç ise; Öğrenci görüşlerinin mobil destekli harmanlanmış öğrenme ortamının teorik derslerde kullanımının daha uygun olduğu ancak uygulamalı derslerde problem yaşanabileceği yönündedir.

Çalışmanın son bulgusunda; Katılımcıların büyük çoğunluğunun atölye derslerinde mobil teknoloji kullanmanın onların motivasyonlarını olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak öğrencilerden alınan görüşler arasında; çalışırken mesaj ya da sosyal medya

bildirimi geldiğinde dikkatlerinin dağıldığı yönünde, az sayıda olsa da cevaplar bulunmaktadır. Çalışmanın bu bulgusuyla benzerlik gösteren Meriçelli ve Uluyol (2016)'un çalışmasında mobil destekli harmanlanmış öğrenme ortamında telefonun çalması, mesaj gelmesi gibi mobil cihaza ait unsurların dikkat dağıtıcı olabileceği bulgusunun araştırma ile benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Ağca ve Bağcı (2013) çalışmasında mobil araçların, öğrenenlerin motivasyonunu yükselttiğini ve dersin daha çekici hale geldiğini tespit etmişlerdir.

Görüşmeler doğrultusunda çıkan sonuçların atölye dersleri için mobil cihaz kullanımının gerekli olduğu, bilgiye daha hızlı ulaşma, görsellere bakma, eskiz oluşturma, değişik programları (photoshop, pixelart, picsart vb.) etkin kullanabilme gibi avantajlarının olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan mobil cihazların kullanımında yaşanabilecek sıkıntı ve sınırlılıklar olarak öğrencilerin, özellikle görsel araştırması yaparken cihazın şarjının çabuk bitmesi ve internet erişim problemleri yaşadıkları ortaya çıkarılmıştır. Motivasyon açısından bakıldığında ise mobil cihazların hızlı ve ulaşılabilir olmasının öğrenci motivasyonunu olumlu etkilediği ancak zaman zaman dikkat dağılması gibi olumsuz yönleri olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak eğitimin her alanında olduğu gibi sanat eğitiminde de mobil cihazların eğitim ve öğretime olumlu katkısı olduğu belirlenmiştir.

Alan yazındaki ilgili araştırmalar ile de karşılaştırıldığında bu çalışmanın bulgularının diğer araştırmalar ile örtüştüğü çıkan sonuçlardan da mobil cihazların eğitim süreçleri içerisinde birçok avantajları olduğu sonucuna varılmıştır.

5. Öneriler

Sanat eğitimi veren bölümlerde, teknoloji sınıfları oluşturulabilir,

Atölyelerdeki teknolojik imkânlar çoğaltılabilir.

Öğrencinin bilgi ve görsellere daha hızlı ve verimli ulaşması için kullanılan internet ağları güçlendirilebilir.

Kaynakça

- Ağca, R., K. ve Bağcı, H. (2013) Eğitimde mobil araçların kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4).
- Aydemir, M., Küçük, S. ve Karaman, S. (2012) Uzaktan eğitimde tablet bilgisayar kullanımına yönelik öğrenci görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4).
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: introduction and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bölükoğlu, H.İ. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim-iş eğitiminin genel bir değerlendirmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 247-259.

- Hoic-Bozic, N., Mornar, V. ve Boticki, I. (2009). A blended learning approach to course design and implementation. *Education, IEEE Transactions on*, 52(1), 19-30.
- Kayabaşı, Y. (2005). Sanal gerçeklik ve eğitim amaçlı kullanılması. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4, 151-158.
- Leech, N. L. ve Onwuegbuzie, A. J. (2007). An array of qualitative data analysis tools: a Call for data analysis triangulation. *School Psychology Quarterly*, 22, 557-584.
- Meriçelli, M. ve Uluyol, Ç. (2016) Web ve mobil destekli harmanlanmış öğrenme Ortamlarının öğrencilerin motivasyon ve Akademik başarılarına etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11(9), 879-904
- Polat, H. H. (2010). Temel tasarım eğitimi dersinde web destekli renk öğretiminin öğrenci başarısına etkisi. *SBRAD*, 15, 145-167.
- Taşkesen, S. ve Yılmaz, M. (2018). 3D modelleme programları ve figür imajlarının desen dersi başarılarına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 49-55.
- Tepecik, A. ve Zor, A. (2014). Yapılandırmacı yaklaşıma göre web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitiminin akademik başarıya etkisi. *İDİL*, 3(14), 51-70.
- Ünal, M. (2012). Bilgi çağında değişim ve liderlik. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, XXXII(I), 297-310.
- Ünalın, H. T. (2016). Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde internet destekli öğrenme ortamlarının oluşturulması. *AUAD*, 2(1), 130-147.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları
- Zor, A. ve Tepecik, A. (2015). Sanat eğitiminde yeni yaklaşımlar ve teknoloji kullanımı. *Global Journal of Arts Education*, 5(1).